

BRAĆA I MANJI U NAŠEM VREMENU

Lineamenta za pripremu Generalnoga kapitula 2015

BRAĆA I MANJI U NAŠEM VREMENU

*“Neka se svi [na isti način] zovu manjom braćom”
(NPr 6,3)*

*Lineamenta
za pripravu Generalnoga kapitula 2015.*

Copertina: Piero Casentini
Impaginazione: fr. Joseph Magro per Ufficio Comunicazioni OFM

PREDGOVOR

Skori Generalni kapitul 2015. godine, imat će dinamiku različitu od one koju su prihvaćali prethodni kapituli. U prošlosti je izvješće generalnih ministara – veoma opširno – sačinjavalo također materijal na kojemu su kapitularci trebali raditi. Na sljedećem Kapitolu, pak - po napatku nedavnog Plenarnog vijeća Reda¹ - bt će s jedne strane Izvješće Generalnoga ministra, sa svim predviđenim informacijama, i s druge strane *Instrumentum laboris*, koji će pomoći kapitularcima da izluče smjernice za budućnost i da izrade opredjeljenja, smjernice i odluke da prate predloženi hod.

Da bi se došlo do *Instrumentum laboris* koji bi bio također plod razmišljanja i prijedloga svih jedinica Reda i pojedine braće, predstavljamo ovaj prvi materijal kojega nazivamo *Lineamenta*. On se naslanja na temeljni zbor teme koju je odlučio Generalni definitorij (*Fratres et minores in nostra aetate*) i kani uključiti sve jedinice i što je moguće veći broj bbraće u razmišljanje i u slanje konkretnih prijedloga, tako da se dogodi senzibilizacija i animiranje na razini cijeloga Reda. *Lineamenta* su plod razmišljanja Generalnoga definitorija, doprinosa nekih službi Generalne kurije, dprinosa predsjednikâ konferencija.

Sada ga svima pružamo i tražimo da ga proučavaju, aktualiziraju i osobito da pošalju svoj doprinos o trećoj točki svakoga dijela, to jest “konkretna opredjeljenja i prijedloge”, jer se osjeća hitna potreba da se nadvlada svaka zapreka koja nam priječi da ideje preobrazimo u djelovanje, da trajno prelazimo sa *ratio* (misli) na *operatio* (konkretno djelovanje/ostvarenje).

Svi će doprinosi biti prihvaćeni i vrednovani, i poslužit će za izradu *Instrumentum laboris*. Prijedlozi će biti ujedinjeni i sažeti sukladno svojim konvergencijama u kategorije prema kriterijima koje će dati Generalni definitorij.

Da se dođe do neophodnog koraka s ciljem da budemo dosljedni i “proročki znakovi” trebamo uočiti i izlučiti sredstva, strategije i neke konkretne načine koje smatramo korisnima i učinkovitima da vjerno živimo svoju karizmu u našem vremenu.

---

¹ PVR 2013., *Novo vino u nove mješine. Prijedlozi*, br. 22 (Rim – Zagreb 2014.).

UVOD

1. NAŠE IME KAO PROGRAM ŽIVOTA: FRATRES MINORES

Već od dolaska prve braće, sveti je Franjo izabrao ovo ime, vjerojatno već sa Prvim pravilom (Proto-Regula) koje je predstavio Inocentu III., i koje mu je Papa potvrdio (usp. *AsZb* 67). Godine 1216. Jakov Vitrijski naziva “manjom braćom” sljedbenike Asiškoga Siromaha. I u Nepotvrđenom pravilu, napisanom 1221. godine, to ime je postalo službenim: «Neka se svi na isti način zovu manjom braćom» (*NPr* 6,3). Naslov “manja braća”, za Franju ima evanđeosko porijeklo, premda se ne može isključiti utjecaj društvenih klasa onoga vremena *maiores* i *minores* u Asizu. Kad je pred Petrom Bernadoneom i Biskupom svukao odjeću otkrio je jedino oćinstvo Boga (usp. 2Čel 12); i zatim mu je Gospodin «dao braću» (Opor 14): bratstvo je bilo dar Svevišnjega Boga!

Po prvom životopiscu, braća su nazvana “manjima” jer su bili “podložni svima” i jer su “tražili neugledna mjesta i obavljali takve poslove, da bi se tako mogli učvrstiti na pouzdanu temelju istinske poniznosti i da bi se među njima prikladnim rasporedom podigla duhovna zgrada kreposti» (1 Čel 38).

I bijahu “fratres-braća” jer je u njima bila “žarka bratska ljubav”, i kad «su se susreli bljesnuo bi izraz duhovne ljubavi”; bijahu «imuni od ikakve sebične ljubavi”; “bili su sretni kad su se mogli sastati, još sretniji kad su boravili zajedno” (1 Čel 38-39).

Nekoliko mjeseci prije nego će napustiti ovu zemlju, sveti Franjo je fra Benediktu iz Prata diktirao sljedeću srdačnu pobudu: “Da u spomen na moj blagoslov i moju oporuku uvijek jedni druge ljube; da uvijek ljube i opslužuju gopođu našu svetu siromaštinu i da uvijek budu odani i podložni prelatima i svim klericima svete majke Crkve” (*OporSi*).

Ime “manja braća” nije jednostavan prazan ili stereotipan naslov, nego radije program života koji uključuje trajno zalaganje, duboki dinamizam da se učini da se takav evanđeoski ideal, takva “utopija”, mogu ostvriti i živjeti.² Biti uistinu braća i manji jest srce naše karizme!

---

² Usp. F. Uribe, *Ejes del carisma de san Francisco de Asís según sus escritos*, 2010,

2. PERIFERIJE NAŠEGA VREMENA KAO HERMENEUTSKI KLJUČ

“Stvarnost se shvaća samo ako ju se gleda iz periferije”³

Mi hoćemo biti braća i manji u našem vremenu. Hoćemo nastaviti i obnavljati naše zvanje i poslanje kao manja braća na način da zračimo značajan, proročki, evanđeoski stil života u našem svijetu. Vjerujemo da je pedagoški važno i hitno nadvaldati autoreferencijalnost i pustiti da nas izaziva i provocira naše vrijeme. Vjerujemo da se identitet gradi i obogaćuje također u dijalogu sa različitim, u susretu s drugim, upravo u slušanju svijeta, u čitanju i interpretiranju znakova vremena, novih senzibiliteta suvremenih kultura.

Naš papa Franjo, u Apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium* (= EG) od 24. studenoga 2013., nas poziva da izađemo iz samih sebe i da prihvatimo konkretnu stvarnost: “Evanđelje nas, međutim, uvijek poziva da se upustimo u rizik susreta s licem drugoga, s njegovom fizičkom prisutnošću, koja za nas predstavlja izazov, s njegovom boli i njegovim zahtjevima, s njegovom radošću koja se prenosi na nas u bliskoj i neprestanoj interakciji” (EG 88). Po Papinom uvjerenju, “velike promjene povijesti ostvarile su se kad se stvarnost gledala ne iz centra, nego iz periferije. To je hermeneutičko pitanje: stvarnost se razumije samo ako ju se gleda iz periferije, a ne ako je naš pogled stavljen u središte jednako udaljeno od svega. Da uistinu shvatimo stvarnost, trebamo se premjestiti iz središnje pozicije mirnoće i spokojstva i uputiti se prema periferijskoj zoni. Stajati na periferiji pomaže da vidimo i razumijemo bolje, da učinimo ispravniju analizu stvarnosti, bježeći od centralizma i ideoloških pristupa”⁴

U isto vrijeme, papa Franjo nas poziva da ponovno iščitavamo karizmu u sučeljavanju sa sadašnjim kulturama. Po njemu, obvezatni smo naravno da ponovno premislimo inkulturaciju krizme. Karizma je jedna, ali je treba živjeti sukladno mjestima, vremenima i osobama. “Ka-

---

p. 73-74.

³ Papa Franjo generalnim poglavarima, u: A. Spadaro, *Svegliate il mondo*. Civiltà Cattolica 2014 (4.01.2014), p. 6.

⁴ *Isto*

rizma nije boca destilirane vode. Treba je živjeti s energijom, nanovo je čitajući također i kulturalno”⁵

Razmišljanje Vrhovnoga Svećenika se nastavlja tvrdeći da sekularizacija postomodernog razdoblja, nagrizaajući institucionalne, ideološke građevine kristalizirane i gotovo mumificirane religije, čini se da može pružiti prigodu da se religiozna i ljudska stvarnost promatraju s novim pogledom: mistično pluralističko iskusstvo, uvijek aktualno, raspoloživo za svako povijesno posredovanje, budući da je otuđeno od svake idolatrijske, manipulatorske napasti transcendencije. Nužni uvjet da se izradi mistika budućnosti jest da pristup tradiciji ne bude oponašateljski, nego doista nov s obzirom na modernost, da bude vizija “otvorenih očiju” u stanju ne samo da zamijeti instancije politike, nego također *hic et nunc* očaja siromašnih, postajući raspoloživa za novu osloboditeljsku praksu, okrenutu prema problematikama prisutnim kako na individualnoj ljestvici tako i na onoj društvenoj.

3. BITI PROROCI: PRIORITET O KOJEM SE NE MOŽE PREGOVARATI

*“Nikad se redovnik ne smije odreći proroštva.”*⁶

Svaki redovnički život je proročki, inače ne postoji. Živjeti “proroštvo” karizme, sažeto u imenu, znači biti “znak”, transparentnost, očitovanje, svjedočenje, navještaj, prefiguracija (usp. LG 44; VC 84-85). Znak, da bi mogao pokazati neku drugu stvarnost i različitu budućnost, treba biti vidljiv, vjerodostojan i rječit. Da bismo bili “proroci” trebamo obnoviti znakove bratstva, malenosti, siromaštva, poniznosti i franjevačke radosti.

Biti i živjeti kao braća, izgrađivati bratstvo oko nas, biti graditelji mira i pomirenja, biti sa siromasima, u solidarnosti i jednostavnosti života, čuvati stvoreno... To je ono što ljudi očekuju od “manje braće”.

I redovnički zavjeti su proroštvo i izazov, “duhovna terapija” za da-

---

⁵ *Isto*, str. 8.

⁶ *Isto*

našnjega čovjeka (usp. VC 87-92). Prioritet je stoga značajnost i proroštvo Kraljevstva, “o čemu se ne može pregovarati”, rekao je papa Franjo generalnim poglavarima, i nastavio je govoreći: “Naglasak treba staviti na biti proroci, a ne na to da se igra da se to jest [...] Redovnici i redovnice su muškarci i žene budućnosti. [...] Nikad se jedan redovnik ne smije odreći proroštva [...] [Vlastitost] karizme je ta da bude kvasac: proroštvo naviješta duh Evanđelja”⁷.

Nakon Drugog vatikanskoga sabora, proročka je dimenzija bila predložena snažno i s jasnoćom u *Vita Consecrata* (1996.): “Posvećeni život uistinu sačinjava živo sjećanje na način postojanja i postupanja Isusa kao utjelovljene Riječi pred Ocem i pred braćom” (VC 22). I još: “Iz njihova životnog stila mora isijavati ideal koji ispovijedaju, predstavljajući se kao živi Božji znak i ko rječito, makar često šutljivo, propovijedanje evanđelja” (VC 25); “sa svojim karizmama posvećene osobe postaju znakom Duha usmjerenim prema novoj budućnosti, osvijetljenoj vjerom i kršćanskom nadom” (VC 27).

U proroštvu je karakteristika novost: novi putevi koje prorok zna pokazati i otvoriti, novi modeli ponašanja, novi zajedničkarski oblici života i poslanja. Za proroka život nikada nije statičan, nego uvijek dinamičan i usmjeren preko, pema budućnosti Božjoj. Autentično proroštvo zna također ujediniti u sklad instituciju i Evanđelje. Papa Franjo je znak i jamac pomirenja između institucije i karizme, jer svaku strukturu vraća njezinoj evanđeoskoj funkciji.

Upravo se o tom proročkom poslanju trebamo propitkivati: kako smo stvarno značajni? Jesmo li sposobni, kako od nas traži Papa, da “probudimo svijet”?

4. METODOLOŠKI PUT

U ovom našem pomagalu za pripravu Generalnoga kapitula kanimo slijediti metodologiju već dobro poznatu “vidjeti, prosuditi i djelovati”. Ali u Bratstvu, kad se razmišlja o tim temama, trebalo bi dodati moment za “slavljenje” i jedan drugi moment za “provjeravanje”.

---

⁷ Isto

U prvom poglavlju uzimamo u promatranje naše vrijeme u ključu krize, ne toliko u negativnom smislu slabljenja ili opadanja, koji lako izaziva ravnodušnost, pesimizam ili također pobunu, nego radije kao prigodu za nove izbore, za traženje bitnoga, za otkriće nove mogućnosti u našem franjevačkom životu.

U drugom i trećem poglavlju želimo se usredotočiti na središnju temu Generalnoga kapitula: *braća i manji u našem vremenu*. Mi smo manja braća u vremenu krize i promjena, smješteni na periferije, s prioritetom proroštva Kraljstva. Tražimo da razlučimo neke paradigmatične izazove za naše biti manja braća i za naše biti manji u našem vremenu.

Za dio “vidjeti i kontemplirati” učinit ćemo kratki opis u obliku konstatacije vidika koji nas više izazivaju izvana i iz unutarnjega života Reda.

Za dio “prosuditi i meditirati”, pitamo se kamo nas Duh nuka, uzimajući u promatranje elemente naših dokumenata, našega razmišljanja i onih Crkve i našega pape Franje. Na liniji s papom Franjom želimo dati prednost evanđeoskom razlučivanju, pogledu vjere, manjega brata misionara, evangelizatora, uključenoga i bliskoga ljudima. I, sa svetim Franjom, uzimamo kriterij “vidjeti unutra i ne drugdje”. Nije dovoljno vidjeti, promatrati izvana i fenomene kao promjene, nego je nužno znati “vidjeti unutra”, u snazi Duha i svjetla vjere, i tako doći do toga da se “vidi i vjeruje”, to jest gledajući prepoznati nazočnost Gospodina u povijesti, u “znakovima”. Riječ je o tome da se ima “različit pogled”, duboko “kontemplivan” koji vidi iznad privida.⁸

Za dio “djelovati, uzvraćati” – za vrijeme pripreve i osobito na Generalnom kapitolu – želimo otvoriti pitanja, točke konkretnoga razmišljanja, da dođemo do nekih prijedloga, opredjeljenja i odluka koje nam mogu pomoći da budemo manja braća, kao značajna, proročka, puna životnosti nazočnost u našem vremenu.

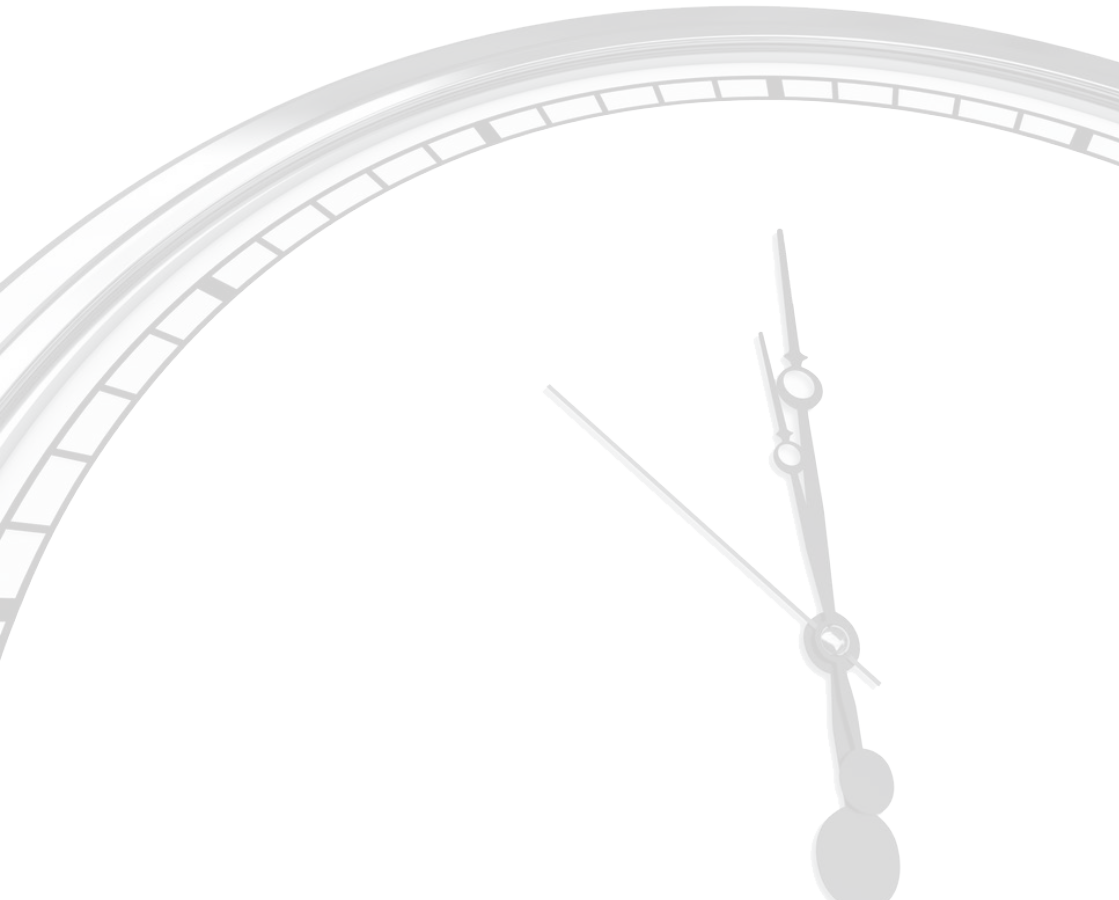
---

⁸ Usp. C. Vaiani, *La proposta spirituale francescana oggi*, in “Antoniano” 2013, fasc. 4, p. 673-682.

1

NAŠE VRIJEME

A. VRIJEME KRIZE: DA RASTEMO, A NE DA UMIREMO.

“Danas... manji među manjima... sa sviješću da smo uronjeni u epohalnu promjenu ...”⁹

Živimo u vremenu velikih promjena ili, kako se običava reći, u epohalnoj promjeni. Po papi Franji, “čovječanstvo u ovom vremenu doživljava povijesnu prekretnicu koju možemo vidjeti u napredcima koji se čini na raznim područjima” (EG, 52). Ipak želimo izbjeći “dijagnostičko pretjerivanje” i također “čisto sociološku analizu” (EG 50), i dati prednost, naprotiv, i promatrati jedan osobiti vidik našega vremena, to jest vidik krize.

Tema koja se ponovno pojavljuje u čovječanstvu jest tema “krize”. Govori se o ekonomsko-financijskoj krizi, društvenoj, političkoj, etičkoj, klimatskoj, ekološkoj, kulturalnoj, antropološkoj krizi, itd. U Crkvi također prevladava argument krize: kriza zvanja, kriza kršćanske i redovničke ustrajnosti, kriza institucije, kriza morala, itd.

U sadašnjem rječniku, “kriza” upućuje na propadanje, slabljenje, promašaj. Tako uzima negativno značenje koje rađa razočaranjem i bijesom, očitovanjem protesta i pobune, ili rezignacijom i pesimizmom. U takvom predstavljanju kriza je priprava za propast, za smrt.

U etimološkom značenju, pak, “kriza” označava trenutak u kojemu se dijeli, ističe se jedan način bivovanja i djelovanja, da se dođe do toga da se odluči jedan različit način življenja. Kriza označava promjenu, prijelaz, zasigurno ne bezbolan, prema novoti života. Kriza je dakle pozitivna prigoda, prigoda za razvoj, za rast.

U toj perspektivi promotrimo kratko *opći kontekst našega vremena i “znakove krize” koje predstavlja, sa njihovim negativnim i pozitivnim vidicima.*

Globalizirani ekonomski model usredotočen na ekonomsku dogmu tržišta u stanju da se savršeno samo-regulira pokazuje se kao ekonomija koja isključuje veliki dio čovječanstva, koja ubija osobe i prirodne vrste, koja favorizira zgrtanje dobara u rukama nekolicine, koja bez etičke, ekološke, generacijske odgovornosti iskorištava resurse planeta. Po

---

⁹ SpC 33.

papi Franji, “nejednakost je korijen društvenih zala” (EG 202) i nasilja (usp. EG 59). Takav model potiče rastrošnost, odbacivanje. “Posljedica je te situacije da je veliko mnoštvo ljudi isključeno i stavljeno na rub društva: bez rada, bez budućnosti, bez ikakvog izlaza. Same se ljude promatra kao potrošna dobra, koja se mogu upotrijebiti i baciti”(EG 53).

Neki modeli prevladavajućeg ekonomskoga modela prodrli su također unutar naših bratstava i uvjetuju im stil života. Naša ekonomija nastoji prilagoditi se tržišnoj ekonomiji, pretvaramo svoje zgrade u dobra koja mogu uroditi dobitkom, imamo bogate provincije i druge siromašne, imamo bogata bratstva i druga siromašna, brinemo se da budemo u skladu sa pravilima tržišne ekonomije, i onda imamo osobne račune koji potiču tendenciju lagodnog i konzumističkog života, i kao posljedicu udaljavanje od siromaha. Iz istraživanja učinjenog među braćom jasno se pokazuje stvarna percepcija raširenog stila svjetovnjačkoga života (26 %) koji spljošnjava i sve više dovodi u rizik sam franjevački identitet (25 %) ¹⁰.

U isto vrijeme, pak, u društvu raste traženje solidarne ekonomije, svijest održivosti kao važan kriterij, sa središnjošću ljudske osobe, života. Unutar našega Reda pojavljuje se jasno – po *Izvjješću* – zahtjev izričitijega zalaganja za jednostavniji i solidarniji stil života (47 %).

Kulturalno-etička kriza. Sve stvari i sva stvorenja gledaju se u ključu robe za prodaju, potrošnju, komercijalizaciju. Tako živimo u kulturi sa prevladavajućim mentalitetom konzumizma, želje za blagostanjem i lagodnim životom... Razvila se globalizacija ravnodušnosti. “Postajemo, a da toga nismo gotovo ni svjesni, neosjetljivi na bolni vapaj siromašnih, ne plaćemo više zbog boli i patnje koja je snašla druge i čak ne osjećamo ni potrebu da im pomognemo, kao da je netko drugi pozvan sve to učiniti jer je to nešto što se nas ne tiče. Kultura blagostanja čini nas neosjetljivima (anestezira nas)...” (EG 54). S druge strane zadržava se i raste svijest poštivanja života, volonatarijata, obrane i promicanja ekologije.

Institucionalna kriza. Različite institucije našega društva izgubile su dobar dio snage kao uporišta za pojedince: škola za nove generacije, dr-

---

¹⁰ Usp. R. Mion, *Rapporto di ricerca sullo stato dell'Ordine (Izvjješće istraživanja o stanju Reda)*, Roma 2013. Dalje: *Rapporto*.

žava za građane, Crkve-institucije za svoje vjernike, političke stranke za građanske militante, strukture i institucije instituta posvećenoga života za svoje članove, itd...

Također i institucionalna struktura našega Reda pokazuje znakove krize, jer se čini da više ne uspijeva podržati i pratiti zajednički i uzajamno podijeljeni hod u sveopćem bratstvu. Zapaža se zabrinjavajuće razdvajanje između različitih institucionalnih instancija (Generalni kapitul, generalni ministar i definatorij, provincije i provincijalni ministri, gvardijani i mjesna bratstva) zbog čega nema kohezije, smjernice iz središta ne cijene se. Generalni ministar sa svojim definatorijem rijetko se smatra bitnom uporišnom točkom koja se treba prihvatiti s velikom raspoloživošću.

Kriza subjekta. Moderna i postmoderna kultura razvila je snažnu osetljivost prema autonomiji, slobodi, subjektivnosti pojedinca, koji hoće biti autonoman, slobodan i graditelj vlastite povijesti i vlastitih izbora. Tako se uspostavlja trajna napetost, često također sukob, između pozivanja na institucionalno i na individualno. Problematična strana te osjetljivosti je zatvorenost pojedinca u njegov način mišljenja i življenja, usredotočen na samoga sebe. To je slavljenje *individualizma* uzetog kao temeljni kriterij života.

Takav individualizam se je silno proširio također unutar naših bratstava i više puta su ga prokazivali generalni ministri. Nastavljamo zapazati postojanje individualnih planova djela i misija, traženje onoga što individualno zadovoljava brata, programiranje vlastitoga života na autonoman i individualan način, sve dotle da to utječe vođenje provincija za koje zajednički individualizam postaje "provincijalizam", to jest zatvorenost u odnosu na otvorenu suradnju s drugim provincijama i sa sveopćim bratstvom.

Takva kriza koja dovodi do individualizma stavlja u pitanje naš identitet kao "bratstva". Perspektiva je ta da razmijemo pojedinca kao osobu uvijek u relaciji, u otvorenosti prema solidarnosti sa drugima, u raspoloživosti da sudarađuje u traženju zajedničkog projekta života.

Kriza pluralnosti. U našem vremenu svaka kultura, svaka religija, svaka ideologija, svaka skupina sa svojim identitetom, želi biti priznata, vrednovana i smatrana na istoj razini s drugima. Tri velika fenomena danas osobito označuju susret i interakciju: globalizacija, selilački

val i nove tehnologije komunikacije. Takva stvarnost izaziva različite stavove: a) osjećaj tolerancije i otvorenosti prema različitom, dijalog, uzajamno poznavanje, suradnju, sposobnost da se živi zajedno u različitosti i u pluralizmu; b) ili netolerancija, autoritarizam, sektaštvo, fundamentalizam, dogmatizam, rasizam, ksenofobija; c) ili još: ravnodušnost, relativizam, bježanje u mali svijet, izbor onoga što je komotnije, nedostatak jasnoće u vlastitom identitetu.

U našem Redu se pojavljuje svijest da nazočnost kulturalnog pluralizma u bratstvima ne samo da ih obogaćuje kao dodana vrijednost, nego pruža također dinamični poticaj da se stvaraju novi oblici evangelizacije. Sukladno Izvješću (*Rapporto*) rezultira da gotovo polovica ispitanе braće (44,2 %) dijeli to uvjerenje, i značajna većina (79 %) smatra kulturalni pluralizam “poticajem” koji bi trebao olakšati kreativnost na polju evangelizacije.

Kriza u Redu. U ovom šestogodištu smo konstatalirali znakove krize i također želje za promjenom, oživljavanjem i obnovom. Bavili smo se temom identiteta koja otkriva svoju krizu u maloj jasnoći, shvaćenoj i življenoj, i u slabom osjećaju pripadnosti. Produbljujemo izazov vjernosti i ustrajnosti kao odgovor na fenomen tolikih napuštanja naše subraće. Suočili smo se i pratimo postupke svođenja na pravu mjeru i postupke prestrukturiranja u cilju nove mogućnosti životnosti karizme. Jedno Povjerenstvo suočilo se s proučavanjem stanja Reda i suvremenoga kulturalnoga kontkesta. Značajan uzorak braće pokazao je kako su neki vidici “svjetovnjačkoga” ušli u stil života bratstava i pojedine braće (Vidi *Izvješće - Rapporto*). Tako, nedostatno njegovanje osobne molitve (41%), čini najveći rizik za vlastiti život vjere; tome se dodaje konkretna teškoća pretjeranog obima posla (34 %), kojemu ne odgovara uvijek prikladna potpora zadovoljavajućih bratskih odnosa (30 %) i vodstva, također duhovnoga, sa strane poglavara; posvjetovnjačenje i individualizam, već naznačeni, koji za 10.4 % braće može završiti sa nerijetkom pretpostavkom krize vjere (usp. *Rapporto*). Smanjenju unutarnje napetosti približava se također “duhovna svjetovnost” koju napada papa Franjo, a koja “se sastoji u traženju ne Gospodinove slave, nego slave ljudske i osobne dobrobiti” (EG 93). Odatle fenomen braće koja su u svojoj nutринi već napustili redovnički život, iako su ostali u Redu, jer vode dvostruki život, ili jer si izgrađuju individualno gnijezdo

koje ih čini ravnodušnim za ostatak života bratstva, ili se ponašaju na posve autonoman način, ili još kompenziraju svoju unutarnju nelagodu s različitim smicalicama. Već je bilo rečeno da “je osrednjost već perverzija” (A. Cencini).

Optužbe izražene u istraživanju zasigurno označuju zahtjeve koji su zanemareni, želje za koje bi se voljelo da su ostvarene. Doista, traži se izričitije zalaganje za jednostavniji i solidarniji stil života (47 %), poboljšanje kvalitete osobnih dnosa u bratstvima (53,9 %), i snažno zalaganje za evangelizaciju i misionarski duh (40,7 %) (*Sažetak izvješća*, str. 17).

Ispitana braća izražavaju također zahtjeve da imaju neophodnu potporu na duhovno-nadnaravnom području (molitva, svjedočenje, ljubav), na simbolično-kulturalnom području (kultura, posadašnjenje, različiti kontakti) i na psihološko-osobnom području (zvanje, Crkva, poslanje, uzajamno dijeljenje) [*Sažetak izvješća*, str. 21].

Mnoga braća izražavaju zabrinutost za njegovanje naše karizme, zahtjev da se sve bolje integrira aktivni život sa vlastitim životom vjere, i pokazuju se otvoreni za kritičku reviziju (64,8 %), raspoloživi da se daju uključiti u postupak obnove (43,2 %) i također motivirani određenim entuzijazmom za ono što može biti novo (23,7 %).

B. PREMA NOVOJ KVALITETI EVANĐEOSKOGA ŽIVOTA

“Evanđelje je promijenilo Franjin život i mijenja život svakoga od nas.”¹¹

Sveti Franjo je bio nazvan “Svetac krize” jer je živio vlastite “krize” kao momente “obraćenja”, i znao je pozitivno rješavati velika kritička proturječja koja se oblikuju između biti i imati, između bratstva i hijerarhije, između križa i radosti. Čovjek je u krizi jer sama sebe želi voditi i spasiti, umjesto da dopusti da ga vodi i spasi Bog. Sveti Franjo, naprotiv, prihvaća sve od Boga u vlastitom biti “ništa”, stavlja sve svoje povjerenje u Gospodina i odatle se rađa također povjerenje u samoga

---

¹¹ *PdV* 5.

sebe; on skida svjetovne naslage da učini da se pojavi izvor bitka¹².

Od izazova koji nam dolaze iz periferija svijeta osjećamo se snažno stavljeni u pitanje da ponovo pronađemo “autentičnost” našega franjevačkoga života koju – po Izvješću (*Rapporto*) – osjećaju mnogi mladi, i ona je i poticaj za starije da budu istinski privlačni modeli sa vlastitim ulogom koju trebaju odigrati. I to zahtijeva da se ponovno vratimo na ono bitno, što mi prepoznajemo u imenu “manje braće”; što pomaže da se nadvlada funkcionalnost koja posvećeni život svodi na ulogu, službu, zanimanje, na to da se spustimo na vrijednosti svijeta.

Proroštvo i obnovljena kvaliteta života nam nalažu da znademo živjeti kršćansku i franjevačku “različitost”. Onu različitost koju je sv. Pavao tražio od kršćana Rima: “Ne suobličujte se ovome svijetu, nego se preobrazujte obnavljanjem svoje pameti da mognete razabirati što je volja Božja, što li je dobro, Bogu milo, savršeno” (*Rim* 12,2). Ista evanđeoska različitost ili specifičnost koja je sačinjavala “velikodušan, ugodan, savršen ideal” (2Čel, Proslov, 2) svetoga Franje, koji “je uvijek nastojao upoznati i slijediti volju Gospodinovu” (*Peruđinska legenda ili Asiški zbornik* 6).

Riječ je o “novom vinu” koje nam je Gospodin da svojom osobom i svojim Evanđeljem, što je bilo središte razmišljanja Plenarnoga vijeća Reda (= PVR) slavljenog u Poljskoj, u odnosu sa našim strukturama; ono “uvijek novo vino Evanđelja i našega oblika života” koje treba “nove mješine”, nove i obnovljene strukture koje neka budu u službi cjelovitoga zvanja braće, i koje neka promiču i olakšavaju animiranje i vjernost našem biti braća-u-poslanju za druge”.¹³

Papa Franjo nas poziva da se usudimo također na tom području: “Ne bojte se novosti Evanđelja, ne bojte se novosti koju Duh Sveti u nama čini, ne bojte se obnove struktura!” (*Homilija*, Casa Santa Marta, 6. srpnja 2013.).

---

¹² Usp. F. Hadjadj, *Francesco d'Assisi, il santo della crisi*, in “L'utopia di Francesco d'Assisi”, Padova 2013.

¹³ PVR 2013., *Odluke i prijedlozi*, br. 20.

C. KONKRETNA OPREDJEJENJA I PRIJEDLOZI

Koje strategije ili sredstva mislite pokrenuti da nadvladate negativnu viziju sadašnjih kriza, da ih vidite kao prigode i da ih preobrazite u pozitivni prilike za budućnost?

Koje konkretne zadatke ili opredjeljenja bi trebalo/bi se moglo poduzeti u tom smjeru?

11

FRATRES

«Budite proroštvo bratstva u današnjem svijetu»
Papa Benedikt XVI

II.1. BRAĆA MEĐU SOBOM

A. Izazov međusobnih odnosa

”Ne dopustimo da nam ukradu ideal bratske ljubavi”¹⁴

Međusobni odnosi zajedništva u našim bratstvima su često suočeni sa već naznačenim individualizmom koga je upila kultura koja nas okružuje, koja potvrđuje upravo punu autonomiju subjekta, odvezujući razum i slobodu od svakoga veza, kako ontološkoga tako i moralnoga, i štoviše niječući seksualnu drugačijost, i s njom uporište bilo koje drugačijosti.¹⁵

I papa Franjo prokazuje u Crkvi, u kojoj se i mi priznajemo, “naglašeni individualizam, krizu identiteta i opadanje gorljivosti. To su tri zla koja se hrane jedno drugim” (EG 78).

Iz Izvješća o istraživanju među braćom Reda proizlazi da su veće teškoće da se s radošću živi vlastito redovničko i franjevačko zavjetovanje predstavljene u nedostatku međusobne komunikacije u bratstvima (46 %), u nedostatku unutarnje organizacije (23.6 %) i u ne-dijeljenju opredjeljenja bratstva (21 %). Nedostatak zadovoljavajućih odnosa u životu bratstva označen je kao prva teškoća koja čini problematičnim i krhkim obdržavanje zavjeta čistoće (41.8 %). Tako je zavjet poslušnosti često stavljen u pitanje od snažnog osobnog traženja vlastite autonomije, ili individualizma (36.1 %), i od stavova osobnoga ponosa i oholosti (25.6 %).

Bratsko zajedništvo je otežano prevelikim obimom posla i svaki-dašnjom rutinom što otuđuje od života bratstva (34 %), koji je otežan nedostatkom podrške sa strane subraće (30 %). «Drugim riječima to je bolna i dramatična optužba mnoge braće koja se prevodi u oblike

---

¹⁴ EG 101.

¹⁵ Usp. G. Buffon, *Ad lectores*, in “Antonianum” cit.

osamljenosti, individualizma, slabe bratske ljubavi, oskudne pratnje i zanimanja za druge, male brige i uzajamne pozornosti za život subraće, za njihov osobni rad, za zanimanje za njih, ne ono površno radoznavo i brbljivo, nego ljubezno i srdačno, što od bratstva čini istinsku obitelj. Jednom riječi možemo to identificirati u teškoći da se u kontinuitetu stvaraju i vode zadovoljavajući međusobni odnosi” (*Izvjješće*, str. 67).

Ipak, registriramo također pristune u *Izvjješću* mnoge pozitivne ocjene bratskoga života i zauzetosti mnogih bratstava u Redu da žive istinsko bratsko zajedništvo. To je također san, želja, mlađih generacija braće koja, premda u svojim nedosljdnostima, teže da žive i svjedoče autentično franjevačko bratstvo.

B. Prema zajedništvu života u izgradnji

*”I neka se uzajamno ljube... i neka djelima pokazuju ljubav koju imaju među sobom...”*¹⁶

Zahtjev da se poboljša bratsko zajedništvo u Redu uvijek je bio briga generalnih ministara. Inzistiralo se na potrebi da se “investira u ‘značajna’ bratstva, više nego u ‘učinkovita’” (Giacomo Bini, 2003.). Ponovno se pozvalo na potrebu da se živi “bratstvo i zajedništvo čija izgradnja nikad neće biti dovršena; bratstvo i zajedništvo izgrađeno na ljudskoj slabosti, na pomirenju, na praštanju i milosrđu, i izgrađeno na temelju žrtve, smrti samom sebi, da bi oživio bratski život” (José R. Carballo, 2006.). Bilo je ponovno potvrđeno da “današnji svijet i mi također imamo glad za bratstvom u kojemu bi se udisao Bog i ljudskost, za mjestima susreta i prijateljstva, uzajamnog povjerenja, prihvaćanja i podrške, praštanja, vedrine i slavlja” (José R. Carballo, 2009.).

Većina iste ispitane braće vjeruje da je za oživljavanje Reda nužno na prvom mjestu poboljšati bratsku kvalitetu odnosa u bratstvu (53.9 %).

Motivacije i putovi da se uvijek nanovo i uvijek bolje izrađuje bratsko zajedništvo sastavni su dio naše duhovne baštine i uvijek ponovno se predlažu u različitim inicijativama trajne formacije, premda sa malo uspjeha!

---

¹⁶ *NPr* 11, 5-6.

Nedavno Plenarno vijeće je ponovno potvrdilo da je temeljna struktura Reda osoba brata-u-odnosu, da se poziv na bratsko zajedništvo temelji na zajedništvu s Kristom i označuje naš identitet, “podržava našu slobodu sinova Božjih, [...] i ispunja nas onom radošću koja može proizaći samo iz osobne intimnosti s Kristom”. Stoga – nastavlja Dokument PVR – “život zajedništva – zajedništva s Kristom, zajedništva s braćom, zajedništva sa svim osobama i sa svim stvorenjem – jest srce zvanja svakoga franjevca, i stoga je temeljno za naš identitet Manje braće”.¹⁷

I papa Franjo je opširno razvio taj vidik posvećenoga života, promatrajući ga u kontekstu čovječanstva kojemu je potrebno pomirenje i mir koji su utemeljeni na sveopćem pozivu na bratstvo: “čovječanstvo u sebi nosi upisan poziv na bratstvo, ali također i dramatičnu mgućnost izdaje toga poziva”. Bratstvo je – podsjeća Papa – utemeljeno na očinstvu Božjem, nanovo je rođeno u i po Isusu Kristu, rađa društvenim mirom jer stvara ravnotežu između slobode i pravednosti, između osobne odgovornosti i solidarnosti, između dobra pojedinca i općega dobra. Osim toga bratstvo pomaže da se čuva i njeguje priroda. Za sve to treba bratstvo otkriti, ljubiti, iskusiti, naviještati i svjedočiti. No, samo ljubav koju nam Bog daruje omogućuje nam da potpuno prihvatimo i živimo bratstvo¹⁸.

Nadalje, da se ozdravi od teškoća međusobnih odnosa, od napora da se žive i izgrađuju odnosi zajedništva, papa Franjo predlaže Crkvi i svima nama da izgrađujemo “*mistično*, kontemplativno bratstvo, koje zna gledati na svetu veličinu bližnjega, koje zna otkriti Boga u svakom ljudskom biću, koje zna podnositi neugodnosti zajedničkoga življenja držeći se Božje ljubavi, koje zna otvoriti srce božanskoj ljubavi da traži sreću drugih kao što je traži njihov dobri Otac” (EG 92).

I naše Generalne konstitucije naznačuju sa franjevačkim realizmom: “Neka sva braća najvećma među sobom iskazuju zajedništvo obiteljskoga ozračja i uzajamnoga prijateljstva, i svi neka gaje uglađenost, ljubaznost duge kreposti, tako da jedni drugima budu trajni poticaj nade, mira i radosti kako bi, okupljeni u pravome bratstvu, postigli punu ljudsku, kršćansku i redovničku zrelost” (GGKK 39).

---

¹⁷ PVR 2013., *Nadahniteljska načela*, br. 6-12.

¹⁸ Usp. Papa Franjo, *Poruka za dan mira 2014*.

Ako neka osoba ne uspijeva živjeti bratstvo ne može živjeti redovnički život, tvrdio je Papa pred vrhovnim poglavarima, i od Klarisa u Prvom samostanu u Asizu je tražio da budu ljudskije, istinitije. Za nas, poziv je da budemo više braća da sve zarazimo svojim stilom života “bratstva umalenosti”.

C. Konkretna opredjeljenja i prijedlozi

Koje strategije i sredstva mislite pokrenuti da izgrađujete odnose zajedništva u mjesnim bratstvima i u jedinicima?

Koje konkretno zalaganje predlažete da budete “proroštvo bratstva”?

II.2. BRAĆA SA SVIM STVORENJIAMA

A. Izazov odnosa sa svim stvorenjima

“Da” novim odnosima sa svakim stvorenjem¹⁹

Uza sve rašireniji individualizam, naše vrijeme je označeno pluralizmom svakoga tipa. “Križa pluralnosti“, koju smo gore naznačili (I, A) poziva naša bratstva da znaju izgrađivati međusobne odnose s drugim grupama kako unutar tako i izvan, s grupama različitim po kulturama, religijama i etničkim karakteristikama. Braća su redovito u kontaktu sa osobama i grupama koje porizlaze iz prisiljenog useljeništva, koje donosi tolike antropološke različitosti. Tu je i izazov množenja novih religioznih pokreta koji ponekad teže prema fundamentalizmu ili se čini da predlažu duhovnost bez Boga, i koji svakako predstavljaju kulturni izazov za evangelizaciju.²⁰

Specifičnija mjesta pluralizma i multikulturalnosti su gradovi, gdje je, “za razliku od načina života kojim se živi u seoskim sredinama, vjerski aspekt života izražen različitim načinima života, dnevnim ritmovima života vezanim uz mjesta i ljude” (EG 72). U gradovima se rađaju nove kulture, novi načini govora, simboli, poruke, paradigme života, nova područja i nove grupe.²¹ Svi ti fenomeni u razvoju izazivaju nas franjevce, i sve kršćane, da zamo otvoriti i održati dijalog koji će biti pun poštovanja, koji prihvaća i koji će moći olakšati miran suživot.

Težak i vrlo problematičan odnos se susreće sa stvorenjem: “često smo vođeni pohlepom – tvrdi papa Franjo – ohološću da dominiramo, posjedujemo, manipuliramo, iskorištavamo; ne čuvamo prirodu, ne poštujemo je, ne smatramo je besplatnim darom za koji se brinuti

---

¹⁹ Usp. EG 87- 92.

²⁰ Usp. EG 63.

²¹ Usp. EG 73-74.

i koga staviti na raspolaganje braći, uključujući i buduće generacije”²². Na tom području naš se je Red već pokrenuo, sudjelujući u “ekološkim” pokretima i osnivajući na svim razinama službu za pravdu, mir i očuvanje stvorenoga. Ipak trebamo i priznati da istinska “franjevačka ekologija” još nije razvijena i nije prodrla u opću osjetljivost braće.

U našem načinu govora, međusobni odnosi se proširuju na druge franjevačke zajednice (Franjevačka obitelj), na mjesne crkvene zajednice (Crkveno bratstvo), na odnose s različitim ljudskim grupama (Sveopće bratstvo) i sa svim živim i neživim bićima (Kozmičko bratstvo). Bratstvo, koje je bitna dimenzija naše karizme, traži od nas da uistinu budemo “braća” uvijek, posvuda i svima.

I mi, također, kao svaki kršćanin, pozvani smo “na nadilaženje sumnje, trajnog nepovjerenja, straha da ćemo izgubiti svoju privatnost, obrambenih stavova koje nam današnji svijet nameće... [jer] dobro je izići iz samoga sebe i povezati se s drugima”²³ “Danas – tvrdi još Papa - kada su mreže i sredstva ljudske komunikacije dostigli neslućene razvoje, osjećamo izazov da otkrijemo i prenosimo “mistiku” zajedničkoga življenja, miješanja i uzajamnog susretanja, da se zagrlimo i jedni druge podupiremo, da zakoračimo u vode toga oceana koji se, premda kaotičan, može pretvoriti u pravo iskusstvo bratstva, karavanu solidarnosti, u sveto putovanje” (EG 87).

B. Prema dijalogu sa svima i briga za stvoreno

*“Neka naviještaju Evandjelje po cijelome svijetu svakom stvorenju...”*²⁴

Svijet ima ogromnu potrebu bratstva i da vidi da je moguće živjeti zajedno u različitosti. U ovom vremenu označenom različitošću, mi manja braća smo izazvani da dajemo konkretne odgovore. Nedavno Plenarno vijeće nas podsjeća da “temelj zvanja svakoga Manjega brata jest poziv koji mu Bog upućuje da živi u zajedništvu s Njim, s braćom i

---

²² Papa Franjo, Poruka za dan mira 2014.

²³ EG 87-88.

²⁴ GGKK 83§1

s cijelim svijetom”.²⁵ Mi bismo se trebali osjećati “stručnjacima” što se tiče bratstva i založeni da svjedočimo i širimo ona konkretna očitovanja koja označuju “franjevačko bratstvo”, to jest: jednakost među svima (usp. *NPr* 5,9-17); uzajamnost u ljubavi, u služenju; supsidijarnost utemeljena na uzajamnom povjerenju, milosrđe koje umije prihvaćati, ispravljati i praštati; radost i veselje koje svatko umije prenositi u jednostavno i iskreno zajedništvo²⁶.

Prvi uvjet jest to da se ponovno stavi u središte osobni odnos s Isusom Kristom. Nismo manja braća po zanimanju ili službi koju vršimo, nego jer smo odgovorili na poziv, i jer smo izabrali Njega, Gospodina, i upravo za njega živimo u uzajamnoj ovisnosti u bratstvu. “To znači naučiti otkriti Isusa u licu drugih, u njihovim glasovima, u njihovim zahtjevima. To također znači naučiti trpjeti u zagrljaju s Isusom raspetim kada smo izloženi nepravедnim napadima ili nezahvalnostima, nikada se ne umarajući birati bratstvo” (*EG* 91).

Drugi uvjet – koji je posljedica prvoga – jest taj da *preobražavamo zajednički život u zajedništvo života*. “Zajedništvo života je sve” (José Maria Arnaiz). Jer gdje je zajedništvo, tu je život. Danas smo pozvani da od zajedništva u bratstvu učinimo prvi sadržaj poslanja²⁷.

Treći uvjet je da se vratimo na to da svi budemo *novi pjevači i čuvari stvorenoga*, po primjeru svetoga Franje, prepoznavajući u stvorenju tragove Gospodina i onu “gramatiku” koja je u njemu upisana i koja predstavlja najbolje resurse u korist cijeloga čovječanstva.²⁸ Naše nam Generalne konstitucije kažu: “Hodeći stopama svetoga Franje, neka braća pokažu osjećaj poštivanja prema prirodi koja je danas sa svih strana ugrožena tako da se sačuva posve nepovrijeđenom i svim ljudima korisnom na slavu Boga Stvoritelja” (*GGKK* 71).

---

²⁵ PVR 2013, *Nadaniteljska načelabr.* 8.

²⁶ Usp. F. Uribe, *Ejes del carisma*, cit. p. 56-64.

²⁷ Usp. M. Jöhri, ofincap, *Il contributo dei francescani per la nuova evangelizzazione*, privato.

²⁸ Usp. *Poruka za dan mira 2014*.

C. Konkretna opredjeljenja i prijedlozi

Koje strategije i sredstva mislite pokrenuti da izgradite jedinstvo u različitosti, unutra i izvan, i da formirate bratstva koja će biti čuvari stvorenoga?

Koje zalaganje poduzeti da se razvija dijalog među braćom i sa svim osobama?

II.3.

BRAĆA “U STANJU TRAJNOGA POSLANJA”²⁹

A. Novi scenariji za novu evangelizaciju

“*Ne dopustimo da nam se ukrade evanđelje!*”³⁰

Biskupska sinoda o “novoj evangelizaciji za prenošenje kršćanske vjere” (7.- 28. listopada 2012.) uzela je u ispitivanje nove ljudske scenarije unutar kojih je evangelizacija Crkve pozvana obnavljati se. Osobito su istaknuti sljedeći scenariji:

Kulturalni scenarij. Doveden je u žarište sekularizacije, i “danas se predstavlja u našim kulturama kroz pozitivnu sliku oslobođenja, mogućnosti da se zamisli život svijeta bez pozivanja na transcendenciju”.³¹ Samo u nekim slučajevima ustrajava antikršćanski ili antireligiozni ili antiklerikalni ton. Razvio se naprovit kao rašireni mentalitet u kojemu Bog više nema mjesta, odsutan je. Boga se više ne uzima kao potrebno. Taj mentalitet je ušao također u crkvene zajednice, dok se je raširio hedonistički, konzumistički mentalitet, zajedno sa oblicima individualističke ili ezoterijske duhovnosti.

Ipak ono što ujedinjuje vjernike i sekularizirane jest ono ljudsko. Može se susresti na onome što je ljudski istinito i ozbiljno.

Društveni scenarij. Obilježen je migracijama i globalizacijom. Veliki migracijski fenomen omogućuje “susret i miješanje kultura” (IL 55) i također “drobljenje temeljnih uporišta života” (ondje), kao tradicionalnih vrijednosti, obiteljskih veza, itd. Globalizacija sadrži negativne aspekte (osobito na ekonomskoj razini) ali također i mogućnost rasta (novi oblici solidarnosti i razvoja).

---

²⁹ EG 25.

³⁰ EG 97.

³¹ Biskupska sinodo, *Instrumentum laboris* (Rima 2012.), br. 52. Dalje: *IL*.

Ekonomski scenarij. Postoji povećanje raskoraka između bogatih i srimašnih koji stvara nepravedne nejednakosti i izaziva napetosti i nasilja. Osim toga svjetska ekonomska kriza je otvorila problem korištenja prirodnih i ljudskih (radnici) resursa.

Politički scenarij. “Pojavljivanje na svjetskoj pozornici novih ekonomskih, političkih i religioznih čimbenika, kao što je islamski svijet, azijski svijet, stvorilo je novu i posve nepoznatu situaciju, bogatu mogućnostima, ali također punu rizika i novih kušnja dominiranja i moći” (IL 57). Ovim novim hitnostima treba dati nove odgovore sa strane crkvenih zajednica.

Tehničko-znanstveni scenarij. Napredci na ovom području su mnogostruki i čudesni, ali predstavljaju također “opasnosti od pretjeranih očekivanja i manipulacija” (IL 58). Znanost postaje novom religijom u obliku gnoze, u kojoj su nove znanstvene spoznaje nova mudrost života. Rađa se “religija napretka”.

Komunikativni scenarij. Nove digitalne i informatičke tehnologije dale su početak novom “mjestu” javnoga života, novom društvenom prostoru, čije veze su u stanju utjecati na društvo i na kulturu. Medijski procesi dolaze do toga da mijenjaju samu stvarnost, omogućuju proširenje ljudskih mogućnosti. U tome ima blagodati i rizika, među kojima je kultura kratkotrajnosti, emotivizma, neposrednoga, privida, bez memorije i budućnosti. Takva sredstva komunikacije shvaćena su kao veoma važna da se inkulturira evanđelje (usp. RM 37c) i samo susljedno da se koriste za evangelizaciju, ali sa kritičkim razlučivanjem i sa mudrim i odgovornim korištenjem.

Religiozni scenarij. Zapaža se također povratak religioznog osjećaja i mnogovrsni zahtjev duhovnosti. Postoje razni i u raznim mjestima znakovi ponovnog religioznog rađanja. Postoje, pak, također i fenomeni religioznog fundamentalizma, množenja religioznih grupa koje uzimaju oblik sektâ. S jedne strane kršćani trebaju ostati vjerni evanđeoskom navještaju, s druge strane trebaju se otvoriti otvorenom i konstruktivnom dijalogu³².

Papa Franjo je htio poći dalje, izabirući da “predloži neke smjernice koje mogu u čitvoj Crkvi potaknuti i usmjeravati novu etapu

---

³² Usp. IL n. 51-75.

evangelizacije, punu žara i dinamizma” (EG 17). On na prvom mjestu razvija samo-evangelizaciju Crkve, unutarnju obnovu povezanu sa društvenim usmjerenjem, da “zacrta određeni način evangelizacije koji vas – tvrdi Papa – pozivam da prihvtite u svakom djelovanju koje poduzimate” (EG 18). Stoga on žarko i brižno tvrdi: “Sačuvao nas Bog svjetovne Crkve površnoga duhovnoga ili pastoralnoga sjaja! Ta zagušljiva svjetovnost može se jedino liječiti udisanjem čistoga zraka Duha Svetoga, koji nas oslobađa usredotočenosti na same sebe skrivene pod plaštem izvanjske pobožnosti lišene Boga. Ne dopustimo da nam se ukrade evanđelje!” (EG 97).

Iz *Izvješća* o istraživanju proizlazi prije svega opće zalaganje braće u evangelizaciji, osobito u tome da se učvrsti crkveni život, i raspoloživost da se korača prema nečem otvorenom, pozitivnom, nasuprot nekom određenom pesimizmu. Zapaža se također i raširena želja za budućnošću, za obnovom sa strane većine braće. Ipak se susreće također raskorak između danih odgovora, koji često više izražavaju želju, i stvarnoga života koji ne odgovara rezultatima ispitivanja. Tako, na primjer, gotovo posve nedostaje razmišljanje o *missio ad gentes*, kojeg nema u upitniku. I znademo kako se je smanjio misionarski zanos, što jasno pokazuje teškoća da se ima nove misionare “*ad gentes*”, dok postoji opće uvjerenje da je Red jačao i rastao kad je bio misionarski. Nedostatno je, u *Izvješću*, također vrednovanje o pastoralu svetišta, kojih je ipak tako mnogo u Redu. S druge strane, čini se pretjeranim broj župa, tako da je preko polovice braće u svijetu zaposleno u župnom služenju.

B. Prema misionarskom obraćenju sa novim evangelizatorima

“*Neka sva braća sudjeluju u zadaći evangelizacije cijele Crkve...*”³³

Franjo Asiški je u Porcijunkuli imao objavu da je pozvan biti ujedno vjerni učenik i autentični svjedok Gospodina Isusa. Evangelizacija je upisana u dar zvanja. Evangelizacija/poslanje je smisao našega postojanja kao manje braće. Svi smo pozvani i poslani nositi dobru vijest svim na-

---

³³ GGKK 83§2.

rodima (usp. *PRE* 5-11). Sva braća – tvrde Generalne konstitucije – neka sudjeluju u zadaći evangelizacije cijele Crkve i, po primjeru svetoga Franje, kojega je ‘cijelo tijelo postalo jezik’ (1Čel 97), neka budu spremna prihvatiti nadahnuće Gospodnje i, kamo god budu pozvana i poslana, neka riječju i djelom izgrađuju sve narode neokaljanošću cijeloga svoga žviota” (*GGKK* 83 § 2). Sva manja braća su “nositelji dara Evanđelja” (*Generalni kapitul* 2009.) među pukom i svim narodima (*ad i inter gentes*).

Papa Franjo tvrdi: “Sanjam o misijskom opredjeljenju koje može sve preobraziti, tako da crkveni običaji, načini na koje se stvari čine, satnice, jezik i sve strukture postanu prikladan kanal za evangelizaciju današnjega svijeta više no samoočuvanje” (*EG* 27). On poziva zajednicu učenika da budu “Crkva izlaska” (*EG* 20 sl.), i izjavljuje: “«Crkva ‘izlaska’ je Crkva otvorenih vrata” (*EG* 46). Mi bismo također mogli reći: Red izlaska je Red otvorenih vrata.

Papa poziva da se izađe prema “granicama poslanja” koje on zapaža osobito u materijalnom i moralnom siromaštvu i odbačenosti, u kulturi jedine i slabe misli, u odgoju gdje se kroz spoznaje i vrijednosti može prenositi vjera. Posljednji Generalni kapitul 2009. godine pozvao je da “nastanjujemo granice” (*PdV* 22-24), one granice koje “za neke postaju neprelazne, za druge ne postoje. Fenomen imigracije se upisuje u tu dijalektiku, osobito kad je riječ o izbjeglicama [...] Njihova itinerancija je siromašna i manja (minor)” (*PdV* 23). I Kapitul se zapitao: “Možemo li mi, Manja braća, pronaći društveni prostor u kojem će te vrijednosti naše karizme biti bolje predstavljene? Evanđeoska prisutnost među njima bila bi osobito rječit znak uzvraćanja u ovom svijetu gdje samo protok novca, dobara i usluga nalazi slobodan prolaz, ali ne i protok osoba, još manje siromaha, sakramenta Sina Božjega koji je bio siromah i tuđinac” (*Ondje*).

Druge granice koje treba nastaniti su ljudska mjesta sukoba i nasilja, područja koja vape za pomirenjem, ideološki i religiozni pluralizam, iskorištavana i nedogovorno izrabljivana priroda. «Evangeliziranje uključuje nastojanje da naše granice učinimo propusnima da omogućimo protok interkomunije i interkomunikacije” (*PdV* 22). I Papa potvrđuje: “Od svih nas traži se da prihvatimo ovaj poziv: izaći iz vlastite udobnosti i imti hrabrosti poći na sve periferije koje trebaju svjetlo evanđelja” (*EG* 20).

Bratstvo “izlaska” stavlja kao “znakove” da “posvuda ima crkve otvorenih vrata” (EG 47), da «pruža prostore molitve i zajedništva sa inovativnim karakteristikama, koji će biti privlačniji i bremenitiji značenjem» (EG 73), da razvijaju solidarnost sa siromasima i suradnju s drugim religioznim i društvenim inicijativama. Papini pozivi u tom smislu su izričiti: mi smo “hodočasnički i evangelizatorski narod, koji uvijek nadilazi svaki, iako nuždan, institucionalni izraz” (EG 111); trebamo biti bratstvo koje će biti “kvasac Božji u čovječanstvu... Mjesto besplatnoga milosrđa” (EG 114), jer “poslanje nam je stalan poticaj da ne ostanemo u osrednjosti, nego da nastavimo rasti” (EG 121).

Za nas, manju braću, “izaći” znači: revidirati mnoge od naših navika; raspoložiti se da izvršimo promjene u našem načinu življenja, s poniznošću i strpljivošću; imati odvažnosti da se osjećamo uvijek na putu; ne bojati se da ćemo se uprljati jer smo izašli na ulice, i ne zavoriti se i čvrsto držati vlastite sigurnosti (usp. EG 49); davati prednost/povlašćivati kvaliteti života bratstva pred voljom da zadržimo mjesta koja imamo (građevine): “uistinu, s krajnjom lakoćom grčevito se držimo kuća, ideja i ostaloga, i ne opažamo da se mogu pretvoriti u naša groblja”³⁴.

Ne smije se zaboraviti “socijalna dimenzija evangelizacije”, koju je tako jasno naznačio Pavao VI. u *Evangelii nuntiandi* (1975.) i ponovno aktualizirao papa Franjo u *Evangelii gaudium* (2013.), da se ne “izobličiti” globalni smisao evangelizatorskog poslanja. *Kerygma* ima za cilj Kraljevstvo Božje, i svako evanđeosko svjedočenje ili riječ ima zajedničarski i društveni odjek. Postoji kao neka trajna interakcija između življenog i navještenog evanđelja s jedne strane, i s druge strane konkretni, osobni i društveni život čovjeka. Piše papa Franjo: “Ono što evanđelje nudi je Božje kraljevstvo [Lk 4,43]; riječ je o tome da se ljubi Boga koji kraljuje u svijetu. U mjeri u kojoj će on uspjeti kraljevati u nama, društveni će život biti prostor ispunjen bratstvom, pravednošću, mirom i dostojanstvom za sve. Dakle, i navještaj i kršćansko iskustvo idu za tim da imaju socijalne posljedice” (EG 180).

---

³⁴ M. Jöhri, *Il contributo dei francescani per la nuova evangelizzazione*, privato.

C. Konkretna opredjeljenja i prijelozi

Koje strategije ili sredstva kanite pokrenuti da se ponovno pronade zanos, misijski žar u braći?

Koju “misionarsku politiku” možete uspostaviti u vašim jedinicama i predložiti je Redu?

III

MINORES

“Draga braćo, molim vas da čuvate malenost”

Papa Franjo

III.1.

MINORITAS – KLJUČNI ELEMENT FRANJEVAČKOGA IDENTITETA

“Sva braća neka budu manji i svima podložni...”³⁵

A. Kriza identiteta u svijetu koji se mijenja

“Ne” otuđenoj malenosti (*minoritas*)!

Kriza identiteta je jedna od kriza našega društva. Za redovnički život, i također u našim bratstvima, *znakovi krize* – osobito u nekim zemljopisnim zonama – mogu se prepoznati barem u sljedećim vidicima: brzo “smanjenje” broja osoblja (malo zvanja i starenje); spljošnjavanje na minimum života redovnika; posvjetovnjačenje stila života; rastući individualizam (u središtu više Bog, nego “ja” pod svaku cijenu); aktivizam koji nadilazi snage i gubitak “duha” (duhovna suhoća); poslanje i apostolat svhaćeni i življeni više kao djelatnost nego kao “svjedočenje”; “dvostrukost” pripadnosti (redovnici koji se previše poistovjećuju sa nekim crkvenim pokretima).

No, važno je poći u *korijene krize*. Jedan “razlog” ili faktor krize redovničkoga života, kao i kriza Crkve općenito, dolazi *izvana*, to jest od prijelaza kultura i civilizacija, od gubitka vrijednosti, itd. Često je svijet u najproblematičnijem smislu ušao u samostan, u sobe redovnika (kroz internet i različita nova sredstva komunikacije na daljinu: Facebook, Skype, Twitter...). Ipak postoji također, i možda iznad svega, *unutarnji korijen* koji se sastoji u “obaranju” kvalitete života redovnika, u duhovnoj anemiji, raširenom nepodnošenju pravila i zavjeta. U tom smislu kriza je ujedno sud Božji i kušnja u cilju očišćenja.³⁶

---

³⁵ NPr 7, 1-2.

³⁶ Usp. B. Maggioni, *Alle radici della sequela*, p. 104-105.

Po istraživanju (vidi: *Rapporto*), braća prokazuju neke faktore ili situacije koje negativno utječu na stil kao “manji”, i prema tome na vjernost našem identitetu. Glavne negativne situacije su prepoznate u previše sekulariziranom stilu života bratstava (64 %), u previše komotnoj početnoj formaciji gdje je sve osigurano i navikava na komforan život (61,4 %), u nedostatcima nadnaravne i, prema tome, kristološke vizije malenosti (59,2 %), i zatim u nedostatku uzajamno dijeljenog projekta (52,4 %). S druge strane, malo braće misli da je nužno zarađivati si za život vlastitim radom (18 %), još manje je onih koji vjeruju u važnost uzajamnog dijeljenja materijalnih dobara sa siromasima (14 %) ili da se prakticira učinkovita solidarnost sa žrvama nepravdi ili da se ublaže siromaštva drugih (13 %).

O tim vidicima koji “izobličuju” život u malenosti braća pokazuju širi konsenzus, dok se ne susreće isto dijeljenje uvjerenja o utjecaju koji se treba pripisati navezanosti na pozicije prošlosti, prilagođavanju današnjem društvu zbog zahtjeva apostolata, nelagodi prouzročenoj ekonomskom ovisnošću, podjeli između svećenika i laika. Za neku braću, također i neki od tih čimbenika negativno utječu, dok se vrednovanja razlikuju i rasčlanjenija su.

Neki znakovi koji pokazuju kako se sve više mučimo biti manji i živjeti kao manji, jesu udoban i siguran standard života bratstava koje ne dotiče opća ekonomska kriza, teškoća da se pobijedi osobni ponos koji razara međusobne odnose, paralelna teškoća da se vrši autoritet kao služenje sa jedne strane, i da se sluša ministre s druge strane, i onda raširena navika da se neovlašteno “prisvaja” primljeni novac, službe i djela koje se smatra osobnima.

Drugim riječima, konstatira se da mnoga braća trebaju ponovno steći duboki smisao malenosti koji zahvaća odnos s Bogom, sa samim sobom, s drugima i sa svemirom; uključuje poniznost, služenje i uzajamnu poslušnost, dijeljenje vlasti, poslušnost Crkvi, život “sine proprio” i solidarnost.³⁷

---

³⁷ Cf. F. Uribe, “*Omnes vocentur fratres minores*” (*Rnb* 6,3). *Hacia una identificación de la minoridad de los Escritos de San Francisco de Asís*, in “Verdad y Vida” 236 (2003) 63-104.

Konstatiramo, ipak, da mnoga bratstva u Redu žive u jednostavnosti, skromnim stilom, raspoloživa su također da daju “višak” svojih mjesnih ekonomija, otvorena izazovima koji se predstavljaju njihovoj pozornosti.

B. Prema stilu proročkoga života u mlenosti

“Želim siromašnu Crkvu za siromašne”³⁸

Franjo je odgovorio Kardinalu iz Ostije: “Gospodine, moja su braća zato nazvana manjima da se ne bi usudila postati većima” (2 Čel 148). “Riječ *manji* opisuje načine *kako* biti braća i *kako* živjeti da se naviješta Evnđelje. Drugim riječima: ime naznačuje prije svega program života, osobiti način da razumijemo i izrazimo naš odnos s Bogom, s drugima i sa stvorenjem, i da se stavimo u službu Crkvi i svijetu”³⁹. Biti manji je radikalni izraz *naljedovanja* Krista, koji se je ispraznio i snizio (*kenosis*), oprao noge i solidarisirao se sa cijelim krhkim i grešnim čovječanstvom. Malenost je konkretni način da se živi *sine proprio*, neprihvatanje u odnosu na Boga, na braću, na samoga sebe i na sve stvoreno.

Sine proprio/malenost definira stoga franjevački način življenja zavjeta: poslušnost koja “ometa svaku vlastitu volju” (PozKr 14), siromaštvo i poniznost po kojima brat “uistinu živi bez ičega vlastitoga” (*Opom* 11; usp. *Opom* 8; 14), i čistoća po kojoj se opire želji da se prisvoji vlastito tijelo i ono nekoga drugoga (usp. 2Čel 113.114). Malenost kao odricanje bilo kakve prevlasti i posjedovanja znači također odbijanje nasilja i nadvladavanja, i prema tome znači snažno opredjeljenje za pomirenje i mir⁴⁰.

Malenost, zajedno sa bratstvom, je vidik koji nas više karakterizira i identificira kao franjevce. Izazov koji trebamo prihvatiti je onaj stvarno živimo ono što smo obećali: “Da poniženje Spasitelja odlučnije slijede

---

38 EG 198.

39 *Pellegrini e forestieri in questo mondo. Sussidio per la formazione permanente sul Capitolo IV delle Costituzioni generali OFM*, Roma 2008, p. 14.

40 Za usko povezivanje između “malenosti” i “sine proprio”, usp. C. Vaiani, *La via di Francesco*, Milano 1993, p. 39.

i jasnije pokažu, neka braća provode u društvu život i položaj malenih, boraveći uvijek među njima kao manji; takvim društvenim položajem neka pridonose dolasku kraljevstva Božjega⁴¹ i «neka žive na ovome svijetu kao promicatelji pravednosti te kao glasnici i tvorci mira, neka pobjeđuju zlo čineći dobro». ⁴² To znači u svjetlu “biti manji” revidirati i obnoviti naš život s Bogom, stil svakidašnjega života, način vršenja evangelizacije i ići u poslanje.

Dimenziji malenosti treba se također suobličiti način življenja međusobnih odnosa i služenje autoriteta, kako je dobro podsjetilo PVR 2013.:”Brat Franjo nam u svojim spisima naznačuje stil ‘tipičan za Manju braću ‘kako živjeti bratske odnose ‘kao sluge i svima podložni, miroljubivi i ponizna srca’ (GGKK 64), ne prisvajati si uloge i službe”.⁴³ To bi pomoglo da se nadvladaju međusobni konflikti, da se utvrdi osjećaj povjerenja i pripadnosti, da se podrži vjernost i ustrajnost, i da se u ministere ulije “radikalni duh otvorenosti”. Stil “manje braće” da žive bratstvo pomaže također da se izbjegne “zloporaba u bratskom zajedništvu” sa strane braće.⁴⁴

C. Konkretna opredjeljanja i prijedlozi

Koje strategije i sredstva kanite pokrenuti da se izgrađuje stil pro-
ročkoga života u malenosti?

Koja opredjeljenja i koja zalaganja poduzeti na razini mjesnog, pro-
vincijskog i sveopćeg bratstva, da se konkretno živi zavjet malenosti?

---

⁴¹ GGKK 66 § 1

⁴² GGKK 68 § 1.

⁴³ PVR 2013., *Nadahniteljska načela*, br. 14.

⁴⁴ PVR 2013., *Isto*, br. 15-17.

III.2 EKONOMIJA I MINORITAS

A. Izazov transparentne i solidarne ekonomije

“*Ne' ekonomiji isključivanja i nejednakosti*”⁴⁵

Sadašnji ekonomski model promiče koncentraciju bogatstva i moći u rukama nekolicine i izaziva siromaštvo mnogih. Obitelji i cijeli narodi su žrtve dominirajuće ekonomije koja se označava time što je ekonomija isključivanja, jer isključuje slabe, i što je ekonomija nejednakosti, jer lišava osobe onoga nužnoga. Kad se novac pretvori u idola, u fetiš, čovjek postaje njegovim robom i stvarno se niječe primat ljudske osobe. Odatle nužnost da se ponovno pronađe etika koja upućuje na Boga koji je izvan zakona tržišta.⁴⁶ Ekonomij koja ne stavlja u središte ljudsku osobu, niti poštuje okoliš, prirodu, nepravedna je za sadašnjost i nedogovorna prema budućnosti novih generacija. Istovremeno postoji glemo traženje i težnja za solidarnijom, bratskijom, ljudskom ekonomijom na temelju stvarnih potreba, na temelju održljivosti, u poštivanju ljudske osobe i prirode, okoliša.

Neke logike tržišne ekonomije unišle su također u naš franjevački svijet. Papa Franjoje snažno potvrdio: “Novac mora služiti, a ne vladati!” (EG 58). Iz *Izvjesta* o istraživanju se vidi da mnoga braća prokazuju posvjetovnjačenje života u bratstvima, previše komotan stil života u kućama formacije, neku vrst sekularizacije duha manje braće. To su opuštanje koje istovremeno izriču žaljenje za onim što se nije i želju za onim što bi se htjelo i trebalo biti i živjeti da se uistinu osjeća manjom braćom u našem vremenu. Doista, 47 % ispitanika traži izričito i izravno zalaganje za jednostavniji i solidarniji stil života. Zalaganje koje bi došlo do toga da preobrazi svakoga brata u “proročki znak koji bi pobijao ‘lažne vrednote’ našega doba” (GGKK 67).

---

⁴⁵ EG 53.

⁴⁶ Produbljena analiza u tom smislu nalazi se u EG 52-59.

S druge strane znamo da osobita ekonomija ili ekonomsko upravljanje izražava stil života. Izvješća generalnih vizitatora o toj točki općenito se slažu u tvrdnji da često, prečesto u provincijama postoji netransparentna ekonomija, u mnogim slučajevima individualna, usmjerena prema blagostanju više nego prema solidarnosti i zajedništvu. Istraživanja pokazuje kako je još veoma slab zahtjev u braći da se radi za pravednu i solidarnu ekonomiju (19.2%) ili da se promiču oblici političkog, društvenog i kulturalnog sudjelovanja (12.2%).

U Pismu Redu za svetkovinu svetoga Franju 2012.⁴⁷, Generalni defnitorij se je zapitao: “Kako možemo danas živjeti na vjeran i značajan način naš izbor siromaštva, solidarnost, svjedočenje koji daju dostojanstvo i također prigodu negativnoj situaciji koju nazivamo “krizom”? Trpljenje tolikih osoba, osobito onih slabijih, izvor je zabrinutosti za nas, željne da nastavimo biti *fratri naroda*”. Pismo je nastavilo tvrdeći da “današnja kriza može za nas biti poziv Duha, ‘vrijeme milosti’ da mijenjamo svoj pogled na svijet i da postanemo solidarni. Stoga nas ona ne može ostaviti ravnodušnima, nego treba izazvati u nama, u mjesnim i provincijskim bratstvima, zahtjevnju provjeru našeg stila života, konkretne situacije naše prakse sine proprio, ekonomske organizacije naših institucija, naše sposobnosti da uzajamno dijelimo sa siromasima i rubnima. Počinjući od unutarnjega života naših bratstava, ne bi li sadašnje društveno-ekonomsko teško stanje trebalo ponovno probuditi u svakom fratru raspoloživost za besplatnost (*gratuitas*) i uzajamnost? Kako opravdati osobne bankovne račune ili zadržavanje dobara za sebe (plaća, mirovina, darova...) koja pripadaju bratstvu i koja bi se trebala dijeliti također sa siromasima i potrebnima? Jesmo li poštteni sa društvom plaćajući poreze? Jesmo li na mjestu i sukladno zakonu sa našim radncima? [...] Kako možemo ulijevati odvažnost i nadu u nove siromahe, ako mi sami ne uspijevamo odreći se tolikih ‘nepotrebnih potreba’”? Skromnost i štedljivost izazvane krizom trebale bi također učiniti da revidiramo upotrebu pokretnih dobara (npr.: zgrtanje novca, usp.GGKK 82 §3; i naše povjerenje u Providnost?) i nepokretnih (tolike prazne zgrade). Kolike obitelji istjerane iz stana, koliki useljenici bez

---

⁴⁷ *Solidarni i odgovorni. Manja braća u sadašnjoj krizi. Pismo Generalnoga defnitorija za svetkovinu svetoga Franje 2012.*

stalnog boravišta, kolika udruženja za pomoć bi mogli koristiti tolike prostore koje imamo i koje ne koristimo? I novac, u koje banke ga više volimo položiti? Pokazuje se da je danas nužno, prije svega znati kako banke koriste naše uštedevine: da li promiču ekonomske, društvene, kulturalne programe koji poštuju ljudska prava i brigu za stvoreno ili za aktivnosti suprotne našim etičkim načelima?”

B. Prema ekonomiji zajedništva i solidarnosti

“Neka se braća služe novcem na način koji odgovara siromasima”
(GGKK 82 § 1)

Naša duhovnost i tradicija nam pružaju veoma važne ključeve čitanja i razlučivanja. Sv. Franjo je bio uvjeren da sva dobra, duhovna i materijalna, pripadaju Bogu koji ih daje za dobrobit svih: ne pripadaju nama osobno (usp. *NPr* 17,18). Mi smo ih primili kao upravitelji da ih stavimo u službu svima. Ta se Franjina vizija slaže sa naukom Otaca o univerzalnom određenju dobara, a to je učenje što ga je ponovno preuzeo pokoncilski socijalni nauk Crkve.

S tim je povezano i uzvratanje. Za Franju je uzajamno dijeljenje ili solidarnost logička posljedica njegova shvaćanja vlasništva. Za njega, Bog je jedini gospodar svih dobara koje dijeli s velikodušnošću svim osobama (usp. *2Čel* 77). Upotreba stvari je određena potrebom: stvari pripadaju onome tko ih treba. Za Franju dar plašta siromasima nije drugo do li uzvratanje, shvaćeno kao pravednost: on se je osjećao lopovom ako ono što je imao nije dijelio s onim tko je to više trebao (usp. *2Čel* 87; 92).

U zavjetovanju smo obećali da ćemo stvari koristiti “u siromaštvu i poniznosti”, i da ćemo koristiti dobra na način da budu “razdijeljena u korist siromaha” (GGKK 72 § 1.3). Generalne konstitucije od sve braće traže također da “rad i služenje smatraju darom Božjim, i neka se stoga pokazuju manji kojih se nitko ne plaši jer žele služiti a ne gospodariti” (GGKK 76 § 1).

Dopuštajući da je naše siromaštvo uvijek malo neobično, jer nikad ne pokazuje posvemašnju neizvjesnost ili nedostatak sigurnosti, pri-

znajemo da riječ “siromaštvo” “ne pokazuje apsolutni nedostatak dobara nego više trijeznost i bitnost u upotrebi stvari, ono je određena *etika dostatnosti* koja se suprotstavlja, na puno načina, sadašnjem konzumističkom društvu [... i osim toga] želimo li postati siromašniji također i materjalno, započnimo *dobra* koja upotrebljavamo *uzajamno dijeliti* sa siromasima našega vremena”⁴⁸.

Papa Franjo kaže kršćanskoj zajednici, i nama također: “Potičem vas na nesebičnu solidarnost i vraćanje ekonomije i financija na etiku naklonjenu čovjeku” (EG 58).

I u navedenom Pismu za svetkovinu svetoga Franje 2012., Generalni definatorij je tvrdio: “Naši izbori na području trošenja, štednje i uzajamnoga dijeljenja su važan doprinos (ili lišavanje) za izgradnju solidarne ekonomije, u službi osobe i svih osoba. Stoga trebamo si također posvijestiti da takva nova solidarna ekonomija neće biti samo rezultat odluka visoke ekonomske politike, nego proizlazi također iz onoga što mi možemo pružiti sa našim načinom življenja i djelovanja. Ako transparentna i zajedničarska ekonomija hrani bratsko zajedništvo, ekonomija uzajamnoga dijeljenja nas čini uistinu braćom siromaha i najmanjih. To je zaisgurno svjedočenje koje društvu pokazuje alternativan pravac: slobodan od slijepog individualizma i sebičnog osobnog interesa, i otvoren konkretnoj solidarnosti i pravednosti. Ići u tom pravcu čini nam se najbolji način da častimo svoga oca i brata Franju.”

C. Konkretna opredjeljenja i prijedlozi

Koje strategije ili sredstva kanite pokrenuti da se imadne bratska i transparentna ekonomija u bratstvima, i solidarna sa siromasima?

Koja opredjeljenja smatrate nužnima da našu franjevačku ekonomiju učinimo alternativnom sadašnjem ekonomskom modelu?

---

⁴⁸ *Pellegrini e forestieri in questo mondo*, cit. p. 89.

III.3.

SVIJET SIROMAHA I ISKLJUČENIH

A. Siromasi nas izazivaju

“I moraju se radovati kad žive među siromašnima i slabima...”⁴⁹

Današnji siromasi se prepoznaju po čitavom nizu izvanredno šarolikih kategorija koje idu povrh samo materijalnog siromaštva. Prepoznamo kao siromaha: bolesnike, isključene i marginalizirane, prezrene i zaboravljene, očajne i lišene smisla života i svake nade, gladne hrane i Boga, najkrhkije, manje obdarene i slabije, žene isključene i zlostavljane, još nerođenu djecu, beskućnike, ovisnike o drogi, migrante, žrtve trgovanja ljudima, izbjeglice, urođeničke narode i one na periferiji, napuštene starce i također izrabljivano i strumentalizirano stvorenje. Pred tolikom ljudskom bijedom, nadahnjujući se svetim Franjom, papa Franjo nas podsjeća: “Mali ali snažni u ljubavi Božjoj, poput svetog Franje Asiškoga, svi mi kršćani pozvani smo brinuti se i štititi krhkost naroda i svijeta u kojemu živimo” (EG 216).

Na još točniji način, Generalni kapitul 2009. nam je rekao: “Snagom svoga utjelovljenja Riječ se stavlja na stranu periferije, ranjivosti, siromaštva. Ne možemo stoga zaboraviti da se ‘naša malenost, kojoj je Krist paradigma [...], treba prevesti u odvažne izbore koji nas dovode da napstimo neke društvene i crkvene situaciji da bismo s većom odlučnošću izabrali mjesta granice i marginalnosti koja su integralni dio naše baštine” (PdV 23).

I danas, mnogi su fratri i tolike jedinice blizu siromasima, isključenima, bolesnima, ljudima na ulici, patnicima. Sukladno *Izvjješću* istraživanja o situaciji Reda, prilično brojna skupina braće je založena u sektoru društvenih službi u korist siromašnih, starih i bolesnih (22.1%)

---

⁴⁹ NPr 9, 2.

i pozornost prema siromasima ima svoju važnost za sam život braće. Istraživanje nam otkriva također i druge značajne podatke. Jednostavni život ljudi s kojima se brat nalazi u radu postaje izvor i poticaj također za njegov osobni duhovni razvoj (89.1%), dok manje utjecajno rezultira uzajamno dijeljenje vlastitoga života sa siromasima i isključenima (28 %). Zahtjev za izravnijim uranjanjem u život siromaha/isključenih osjeća 30.8% uzorka: Riječ je otprilike o 1 bratu od trojice braće! To je osjetljivost koja daje misliti o onom drugom prioritetu gore spomenutom, o stilu jednostavnog i solidarnog života, s kojim se sadržajno može povezati solidarnost. Otprilike trećina braće osjeća zahtjev da radi za siromahe, ovisnike o drogi, bolesne od AIDS-a, alkoholičare, beskućnike (32.9%). Manji je broj braće koja traže također da zajednički žive sa siromasima, isključenima, ovisnicima, tako da s njima sve dijele (24.6 %). Još niži je postotak onih koji zamjećuju potrebu da sa siromasima uzajamno dijele materijalna dobra (14.7%) ili da rade kako bi ublažili siromaštvo drugih (13%).

Iz tih podataka proizlazi temeljna ideja da biti manji znači raditi za druge, osobito za siromahe, a da se ne “zarazi” životom siromaha. Riječ je o solidarnosti djelovanja i manje o uzajamnom dijeljenju uvjeta života. “Radi se” za siromahe, ali se “nije”, ne živi kao siromasi i među siromasima. Radi se u korist najmanjih, ali se ne postaje “manjima” među njima.

Važno je ipak da se rad u korist siromaha vrši barem na tri razine: postoji služenje pomoći siromasima koje susrećemo svaki dan; postoji zatim promicanje integralnog razvoja siromaha; postoji osim toga suradnja sa osobama dobre volje da se rješavaju strukturalni uzroci siromaštva.

Preferencijalno opredjeljenje za siromahe što ga je Crkva učinila je “prije teološka nego kulturalna, sociološka, politička ili filozofska kategorija. Bog svoje milosrđe pokazuje najprije prema siromasima” (EG 198). Također i u našem Redu se je ponovilo toliko puta da smo pozvani učiniti izbor siromaha i da su siromasi naši učitelji. No previše puta te su riječi zvučale kao prazne riječi.

Sinoda o novoj evangelizaciji 2013. godine je ponovno potvrdila: “Duhovno obraćenje, intenzitet ljubavi prema Bogu i bližnjemu, revnovanje za pravednost i mir, evanđeoski osjećaj za siromahe i siromaštvo

nešto je što se traži se od svih” (*Prijedlog* 45). I papa Franjo je to komentirao: “Bojim se da će i ove riječi izazvati tek poneki komentar i da neće imati pravi praktični učinak. Usprkos tomu, uzdam se u otvorenost i dobra nagnuća kršćanskih vjernika i molim vas da, kao zajednica, tražite nove puteve za prihvaćanje ovoga obnovljenoga poziva” (*EG* 201).

B. Prema obnovljenoj bliskosti sa siromasima

*“Samo polazeći od te stvarne i iskrene blizine možemo ih na primjeren način pratiti...”*⁵⁰

Sveti Franjo i papa Franjo pozivaju nas da se stavimo uz siromahe, da im pružimo konkretnu solidarnost i duhovnu pozornost (usp. *EG* 200), da se učinimo “manji” s “manjima” koje društvo isključuje i udaljava. “Nasljedujući našega Učitelja – potiče Vrhovni svećenik – mi kršćani [i mi Manja braća] smo pozvani gledati bijede braće, doticati ih, uzimati na sebe i konkretno djelovati da ih ublažimo”⁵¹.

Papa Franjo često ponavlja da želi “siromašnu Crkvu za siromahe” (usp. *EG* 198). U našim Generalnim konstitucijama opredjeljenje za siromahe je obilno traženo i razvijano. To je prije svega imperativ za svu braću, jer je sastavni dio “nasljedovanja” Krista koji se je za nas učinio siromašnim (usp. *GGKK* 97 §1), to znači živjeti među njima (usp. *GGKK* 66 § 1), i živjeti među siromasima braća od njih uče (usp. *GGKK* 93 §1), promatraju događaje i čitaju stvarnost polazeći od njih (usp. *GGKK* 97 §2). Pomagati siromasima i posluživati ih uistinu znači pridonositi da se dogodi te oni steknu veću svijest svoga dostojanstva, brane ga i povećavaju (usp. *GGKK* 97 § 2), i znači također braniti njihova prava i prokazivati sve ono što ih vrijeđa (usp. *GGKK* 69 § 1-2). Takvo zahtijevanje prava može se činiti samo polazeći od malenosti, bdijući pažljivo protiv svake napasti moći, i nenasilno (usp. *GGKK* 69 § 1), izbjegavajući također da se osuđuje velike, moćne i bogate (usp. *GGKK* 98 § 1). Opredjeljenje za siromašne uključuje uzajamno dijeljenje do-

---

⁵⁰ *EG* 199.

⁵¹ *Papina poruka za korizmu 2014.*

bara (usp. GGKK 72 § 3) i djelovanje za pravednost i mir (usp. GGKK 96 § 2). Kao što je s pravom napisano, “mi smo pozvani na ‘savršenost svetoga Evanđelja’, savršenost koja, daleko od toga da bi nas udaljila od siromaha naših dana, traži od nas određena razina međuovisnosti i uzajamnog obogaćivanja *sa siromasima*, koji nam omogućuju da budemo dio povlaštenih ‘našega Gospodina Isusa Krista, blažene Djevice i njegovih učenika’”⁵².

Papa tvrdi da se zauzetost za solidarnost sa siromasima “ne sastoji isključivo u djelima ili planovima promicanja i pomoći: ono što Duh pokreće nije prekomjerni aktivizam, nego prije svega *pozornost* okrenuta prema drugom ‘smatrajući ga kao jedno sa samim sobom’” [Sv. Toma Akvinski] (EG 199).

Pred ekonomijom isključivanja, papa Franjo traži “socijalno uključivanje siromašnih” (usp. EG 186-216) tako da se bavimo integralnim razvojem onoga tko je krhkiji i napušten od društva. Prethodni i nužan korak je onaj da nadvladavamo određenu apatiju i ravnodušnost, da izađemo iz individualističkoga i sebičnoga mentaliteta, da prihvatimo ljudskiji i evanđeoskiji stil života (usp. EG 207-208).

Uz to, Papa nas potiče da izađemo iz “mentaliteta ‘odbacivanja’ koji uvodi u prezir i napuštanje najslabijih, onih koje se smatra ‘beskorisnima’”⁵³. On želi da “cijela Crkva bude raspoloživa i brižna u svjedočenju evanđeoske poruke onima koji žive u materijalnoj, moralnoj i duhovnoj bijedi, poruke koja se sažima u navještaju ljubavi milosrdnoga Oca, spremnoga da u Kristu zagrlj svaku osobu. Moći ćemo to učiniti u mjeri u kojoj budemo suobličeni Kristu, koji se učinio siromašnim i koji nas je obogatio svojim siromaštvom”⁵⁴. Isti papa Franjo to svjedoči onom “enciklikom gestâ” koju je započeo već od dana svoga izbora i nastavlja je svaki put kad susreće ljude, osobito malene i bolesne.

O kad bismo mogli i mi, manja braća, govoriti svijetu više konkretnim znakovima i gestama nego li riječima!

---

⁵² *Pellegrini e forestieri in questo mondo*, cit. p.110-111.

⁵³ *Poruka za dan mira 2014.*

⁵⁴ *Poruka za korizmu 2014.*

C. Konkretna opredjeljenja i prijedlozi

Koje strategije ili sredstva kanite pokrenuti da osigurate blizinu siromasima?

Naznačite jedan konkretni izbor solidarnosti sa siromasima za mjesne zajednice, za provincije i za sav Red.

Sadržaj

PREDGOVOR	3
UVOD	5
1. NAŠE IME KAO PROGRAM ŽIVOTA: FRATRES MINORES	5
2. PERIFERIJE NAŠEGA VREMENA KAO HERMENEUTSKI KLJUČ	6
3. BITI PROROCI: PRIORITET O KOJEM SE NE MOŽE PREGOVARATI	7
4. METODOLOŠKI PUT	8
I - NAŠE VRIJEME	11
A. VRIJEME KRIZE: DA RASTEMO, A NE DA UMIREMO.	13
B. PREMA NOVOJ KVALITETI EVANĐEOSKOGA ŽIVOTA	17
C. KONKRETNA OPREDJEJENJA I PRIJEDLOZI.	19
II - FRATRES	21
II.1. BRAĆA MEĐU SOBOM.	23
A. Izazov međusobnih odnosa	23
B. Prema zajedništvu života u izgradnji	24
C. Konkretna opredjeljenja i prijedlozi	26
II.2. BRAĆA SA SVIM STVORENJIAMA.	27
A. Izazov odnosa sa svim stvorenjima	27
B. Prema dijalogu sa svima i briga za stvoreno	28
C. Konkretna opredjeljenja i prijedlozi	30

II.3. BRAĆA “U STANJU TRAJNOGA POSLANJA”	.31
A. Novi scenariji za novu evangelizaciju	.31
B. Prema misionarskom obraćenju sa novim evangelizatorima .33	
C. Konkretna opredjeljenja i prijedlozi	.36
III - MINORES	.37
III.1. MINORITAS – KLJUČNI ELEMENT FRANJEVAČKOGA IDENTITETA	.39
A. Kriza identiteta u svijetu koji se mijenja	.39
B. Prema stilu proročkoga života u mlenosti	.41
C. Konkretna opredjeljanja i prijedlozi	.42
III.2 EKONOMIJA I MINORITAS	.43
A. Izazov transparentne i solidarne ekonomije	.43
B. Prema ekonomiji zajedništva i solidarnosti	.45
C. Konkretna opredjeljenja i prijedlozi	.46
III.3. SVIJET SIROMAHA I ISKLJUČENIH	.47
A. Siromasi nas izazivaju	.47
B. Prema obnovljenoj bliskosti sa siromasima	.49
C. Konkretna opredjeljenja i prijedlozi	.51

Curia generale dei Frati Minori
Via Santa Maria Mediatrice 25
00165 - Roma

www.ofm.org